

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ СУСПІЛЬНИХ НАУК
Кафедра філософії

Богдана ШАНДРА

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ СОЦІАЛЬНО- ФІЛОСОФСЬКОЇ ДУМКИ

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
(для студентів другого (магістерського) рівня за спеціальністю
033 «Філософія»)

Ужгород
2024

Шандра Б.Б. Історія української соціально-філософської думки: навчально-методичні рекомендації для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 03 Гуманітарні науки за спеціальністю 033 Філософія, освітньо-професійної програми «Філософія»/ Б.Б. Шандра // Навчально-методична серія «КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ». Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2024. 44 с.

Розробник

Шандра Богдана Богданівна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри філософії факультету суспільних наук ДВНЗ «УжНУ».

Рецензенти:

Левкулич Василь Васильович, доктор філософських наук, професор кафедри філософії факультету суспільних наук ДВНЗ «УжНУ».

Хоменко Тетяна Іванівна, кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії факультету суспільних наук ДВНЗ «УжНУ».

*Робоча програма затверджена на засіданні
кафедри філософії факультету суспільних наук
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
(протокол № 10 від 15 квітня 2024 р.)*

*Схвалено методичною комісією факультету суспільних наук
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»,
(протокол № 7 від 15 травня 2024 р.)*

ЗМІСТ

ВСТУП ДО НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	4
1. Опис та структура навчальної дисципліни.....	6
2. Програма навчальної дисципліни.....	9
3. Плани семінарських занять та рекомендована література.....	12
4. Методичні рекомендації та завдання для самостійної роботи студентів..	26
5. Перелік завдань на модульні контрольні роботи.....	29
6. Тестові контрольні завдання	31
7. Питання для підсумкового контролю	35
8. Методи навчання та оцінювання	39
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	41

ВСТУП ДО НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета дисципліни – дати виклад історії зародження, формування і розвитку української соціально-філософської думки як:

- а) невід’ємного елемента духовної культури народу;
- б) способу осмислення соціально-економічних та духовно-культурних процесів у відповідну історичну епоху;
- с) засобу формування провідної верстви народу та української національної ідеї. забезпечення майбутніх магістрів необхідними знаннями найперших життєвих орієнтирів, оволодіння свідомими засобами самовизначення людини у світі.

Головним завданням дисципліни є: забезпечити формування засадничих знань про основні етапи розвитку історично-світової та вітчизняної соціально-філософської думки, сучасні тенденції розвитку філософської думки, найбільш відомих авторів філософських систем, їх головні праці. Освоєння здобувачами теоретичних положень соціально-філософських вчень українських філософів, формування розуміння теоретичних витоків української філософії, прищеплення вміння вбачати її національну своєрідність, формувати розуміння здобувачами місця української філософії в контексті світової філософії, та її значення для розвитку національної свідомості. Розуміти розвиток суспільства, його цінності, ідеї та ідеали. Це дозволяє зрозуміти сучасні проблеми та виклики, з якими стикається українське суспільство, а також навчитися вдумливіше та обґрунтованіше реагувати на них. Вивчення історії української соціально-філософської думки допомагає також поглибити знання про культуру, традиції та історію українського народу

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню в здобувачів вищої освіти таких **компетентностей**:

Інтегральна компетентність

ІК здатність ставити та успішно вирішувати на достатньому професійному рівні науково-дослідницькі та практичні завдання, розв’язувати складні задачі і проблеми у галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та / або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності(ЗК)

ЗК1. Вміння виявляти, окреслювати та вирішувати проблеми, що передбачає здатність як до нестандартного розв’язання задач, так і до розв’язання нетипових задач.

ЗК3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність), що передбачає самостійність міркувань та умовиводів, навички інтелектуального пошуку, залучення нестандартних смислів, зокрема з іншої предметної області.

ЗК4. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК6. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей діяльності), що передбачає вміння аргументовано викласти власну експертну позицію, володіння формами публічного мовлення, засобами та стратегіями інтелектуальної полеміки.

ЗК7. Здатність працювати в команді, що передбачає здатність до міжособистісної комунікації, емоційної стабільності, а також вміння долати комунікаційні напруження та конфліктні ситуації.

Фахові компетентності(ФК)

ФК3. Навички фахового сприйняття результатів історико-філософського аналізу та інтерпретації творів, ідей і процесів філософської традиції та використання історико-філософської спадщини в осмисленні та розв'язанні власних дослідницьких проблем.

ФК7. Навички критичної роботи з текстами, знання принципів та закономірностей їх інтерпретації, опанування методологією герменевтики.

ФК13. Вміння стисло та послідовно викладати наукові підходи щодо філософських проблем під час участі в наукових конференціях, семінарах, інших наукових заходах.

ФК14. Здатність фахово прогнозувати розвиток процесів у соціально-гуманітарних сферах з урахуванням регіонального фактору.

1. ОПИС ТА СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 90	1-й	1-й
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи здобувача – 2,5	1-й	1-й
	Лекції:	
	20 год.	10 год.
	Практичні (семінарські):	
	16 год.	—
Вид підсумкового контролю: екзамен	Лабораторні:	
	—	—
Форма підсумкового контролю: усна	Самостійна робота:	
	54 год.	80 год.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: денна					
	У тому числі					
	Усього	лекції	практичні	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
Модуль 1						
Тема 1. Особливості визначення предмету та становлення соціально-філософської думки в Україні	9	2	2			5
Тема 2. Основні методологічні засади аналізу формування соціально-філософської думки в Україні.	8	2	1			5
Тема 3. Теоретичні проблеми соціальної-філософської думки в Україні	9	2	2			5
Тема 4. Соціально-філософські ідеї в культурі Київської Русі	9	2	2			5
Тема 5. Гуманістичні та реформаційні ідеї у філософській думці України (кінець 15 – початок 17 ст.).	9	2	2			5
Тема 6. Розвиток суспільно-філософської думки в Києво-Могилянській академії	9	2	2			5
Тема 7. Соціальна концепція Г. Сковороди	8	2	1			5
<i>Модульна контрольна робота</i>						
<i>Разом за модуль</i>	61	14	12			35
Модуль 2						
Тема 8. Кирило-Мефодіївське товариство і розробка філософії української національної ідеї.	12	3	1			8
Тема 9. Соціально-філософські погляди представників громадського руху	13	2	2			9
Тема 10. Філософські ідеї у творчості діячів української культури початку XX ст.	11	2	1			8
Тема 11. Історичні витоки та особливості формування соціально-філософської думки на Закарпатті	12	3	2			7
Тема 12. Розвиток суспільно-філософської думки України в радянській і пострадянській період	11	2	2			7
<i>Модульна контрольна робота</i>						
<i>Разом за модуль</i>	59	12	8			39
Разом	120	26	20			74

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: заочна					
	Усього	У тому числі				
		лекції	практичні	лабораторні	індивідуальна праця	самостійна робота
Модуль 1						
Тема 1. Особливості визначення предмету та становлення соціально-філософської думки в Україні	9	1				8
Тема 2. Основні методологічні засади аналізу формування соціально-філософської думки в Україні.	9	1				8
Тема 3. Теоретичні проблеми соціальної - філософської думки в Україні	10	1				9
Тема 4. Соціально-філософські ідеї в культурі Київської Русі	10	1				9
Тема 5. Гуманістичні та реформаційні ідеї у філософській думці України (кінець 15 – початок 17 ст.).	10	1				9
Тема 6. Розвиток суспільно-філософської думки в Києво-Могилянській академії	10	1				9
Тема7. Соціальна концепція Г. Сковороди	10	1				9
Модульна контрольна робота						
Разом за модуль	68	7				61
Модуль 2						
Тема 8. Кирило-Мефодіївське товариство і розробка філософії української національної ідеї.	10	1				9
Тема 9. Соціально-філософські погляди представників громадівського руху	10	1				9
Тема 10. Філософські ідеї у творчості діячів української культури початку ХХ ст.	10	1				9
Тема11. Історичні витоки та особливості формування соціально-філософської думки на Закарпатті	11	2				9
Тема 12. Розвиток суспільно-філософської думки України в радянській і пострадянській період	11	2				9
Модульна контрольна робота						
Разом за модуль	52	7				45
Разом	120	14				106

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Модуль 1. Становлення та розвиток соціально-філософської думки

Тема 1. Особливості визначення предмету та становлення соціально-філософської думки в Україні

Предмет, метод і значення соціально-філософської думки в Україні. Історія української соціально-філософської думки як чинник розвитку національної самосвідомості та культури. Соціальна структура суспільства. Матеріальна та духовна культура. Соціальні конфлікти. Суспільний прогрес.

Тема 2. Основні методологічні засади аналізу формування соціально-філософської думки в Україні

Історія соціально-філософської думки в Україні як складник загального українознавства. Проблема періодизації історико-філософського процесу в Україні. Історія соціально-філософської думки в Україні в контексті європейських філософських традицій.

Тема 3. Теоретичні проблеми соціальної-філософської думки в Україні

Нація та її культура. Філософська культура нації. Всесвітня філософія і філософії національні. Етнопсихологія та її роль у становленні національної філософії. Україна на перехресті філософських культур. Проблеми періодизації української філософії. Філософія і держава. Державна філософія. Філософія і її мова. Філософія і релігія. Перспективи розвитку філософії в Україні.

Тема 4. Соціально-філософські ідеї в культурі Київської Русі

Процес становлення вітчизняної суспільно-філософської думки. Цивілізаційні передумови формування суспільно-філософської думки Русі-України. Християнство як основний чинник формування філософського мислення в цілому та суспільно-політичного зокрема. Онтологічні та натурфілософські уявлення діячів культури Київської Русі. «Руська Правда» Ярослава Мудрого як пам'ятка звичаєвого і природного права. «Повчання» Володимира Мономаха та його морально-етичний зміст.

Тема 5. Гуманістичні та реформаційні ідеї у філософській думці України (кінець XV – початок XVII ст.)

Соціально-культурна ситуація в Україні в кінці XV ст. Особливості поширення ренесансних ідей. Вплив ідей неоплатонізму, ісихазму та «Ареопагітиків» на формування української світоглядно-філософської культури. Українсько-європейський контекст гуманістичних ідей Ю. Дрогобича, П. Русина, Ст. Оріховського та ін. Духовно-культурна роль і значення філософських ідей діячів Острозького культурно-освітнього центру. Філософія («любомудріє») як реалізація любові до Бога. Роль полемістів в утвердженні самобутності українського християнства. Іван Вишенський та його орієнтація на візантійські й давньоруські традиції.

Тема 6. Розвиток суспільно-філософської думки в Києво-Могилянській академії

Києво-Могилянська академія як осередок професійної філософії. Православні братства і колегії та поширення ними суспільно-філософських ідей, захист ними духовних цінностей українського народу. Києво-Могилянська академія як центр уславлених політичних вчених і мислителів. Прогресивні гуманістичні ідеї П. Могили. Принципи раціональної моралі І. Гізель. Концепції Ф. Прокоповича. Морально-етична та релігійна проблематика.

Тема 7. Соціальна концепція Г. Сковороди

Особливості соціально-філософського вчення та життєвої позиції Г. Сковороди. Етичні погляди Г. Сковороди, які засновані на критиці соціальної нерівності. Визначальні принципи філософського вчення. Учення про дві натури. Учення про три світи. Біблія як символічний світ. Біблійно-міфологічна символіка і герменевтика Г.Сковороди. Самопізнання як богопізнання. Концепція природовідповідної праці. Філософія серця. Місце філософії в досягненні щастя. Значення філософії Г.Сковороди в розвитку світоглядних та гуманістичних ідей в українській культурі.

Модуль 2. Суспільно-філософська думка в Україні кінця 18 – першій половині 19 ст.

Тема 8. Кирило-Мефодіївське товариство та основні соціальної і національної-визвольної ідеї

Соціально-економічні та духовно-культурні передумови формування національної ідеї. Програмні документи «Статут та правила товариства». Ідеї самобутності українців. Соціальні та національні визвольні ідеї. Світоглядно-культурне спрямування діяльності Кирило-Мефодіївського товариства: загальнослов'янська та українська ідея. Погляди М. Костомаров на суспільство, історію та його «Книга буття українського народу». «Дві російські народності». «Україноцентричність» провідні ідей П.Куліша. Творчість Т.Шевченка як «філософія трагедії» українського народу. Вплив ідей Кирило-Мефодіївського товариства на формування світогляду й наукових інтересів О.Потебні. Проблема історії та філософії мови. Учення О.Потебні про зовнішню і внутрішню форму слова. Мова як ознака єдності народу і вираження національної свідомості.

Тема 9. Соціально-філософські погляди представників громадівського руху

Соціально-історичний зміст громадівського руху в Україні. Основні ідеї соціальної філософії М.Драгоманова. Просвітницьке спрямування і морально-етична проблематика соціальної філософії М.Драгоманова. Ідея громадівського соціалізму. Історіософія М.Драгоманова. «Молода Україна». Історіософські ідей Т.Зіньківського. Екзистенційно-художній характер філософських пошуків І.Франка. Етико-антропологічне розуміння філософських проблем. Проблема героя, особистості і народу. Ідея суспільного поступу. Співвідношення свідомого і несвідомого в поетичній творчості.

Тема 10. Філософські ідеї у творчості діячів української культури початку XX ст.

Особливості соціально-економічної та духовної ситуації в Україні в перші десятиліття XX ст. І.Франко про завдання нової української молоді. Науково-філософський ідеалізм Б. Кістяківського. Соціологічні погляди Б. Кістяківського. Проблема національного і політичного самовизначення України. Антропологізм В. Вернадського. Суспільно-політична позиція В. Вернадського. Історіософська концепція М. Грушевського. Держава чи народ? Морально-етичні засади «конкордизму» В. Винниченка.

Тема 11. Історичні витоки та особливості формування соціально-філософської думки на Закарпатті.

Особливості розвитку соціально-філософської думки на Закарпатті. Суспільно-філософські погляди М. Андрелла. А.Ф. Бачинський та його роль у становленні ідеології просвітництва. Основний зміст філософських та правничих ідей у творах та університетських курсах П.Лодія. Подолання бідності та соціального зла у просвітницьких позиціях І. Орлая. Теоричні побудови М.Болудянського щодо відміни кріпосного права. Погляди Гуци-Венеліна стосовно ролі народних мас в історії. Деїстичні погляди В. Довговича та його громадська діяльність. Дослідження М. Лучкая з питань соціально-економічного та культурного розвитку краю доби феодалізму. Філософські погляди О. Духновича через призму соціально-етичної проблеми. А. Волошин – ідея єдності русинів. Філософський аналіз суспільних явищ Ф. Потушняк.

Тема 12. Розвиток суспільно-філософської думки України в радянській і пострадянській період

Атеїстична й антинаціональна спрямованість марксистської філософії в СРСР. Філософія як ідеологія й апологетика політичного режиму. Згубна роль офіційної філософії в долі української культури та її діячів у 20-х – 30-х роках 20 ст. Особливості функціонування і роль академічної (офіційної) філософії в Україні: боротьба з «українським буржуазним націоналізмом»; боротьба з «уніатською церквою»; критика «релігійного сектантства» та сіонізму; формування «нової спільноти – совєцький народ»; формування «комуністичного світогляду». Марксистська філософська спадщина і переосмислення ролі філософії в українському суспільстві. Філософія і проблема цілісності української культури. Формування нових філософських центрів в Україні. Філософія і завдання формування української національної ідеї. Роль філософії у формуванні громадянського суспільства. Українська філософська думка в контексті європейської та світової філософії.

3. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ ТА РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Модуль 1. Становлення та розвиток соціально-філософської думки

Тема 1. Особливості визначення предмету та становлення соціально-філософської думки в Україні

1. Предмет, метод і значення соціально-філософської думки в Україні.
2. Історія української соціально-філософської думки як чинник розвитку національної самосвідомості та культури.
3. Соціальна структура суспільства.
4. Матеріальна та духовна культура.
5. Соціальні конфлікти. Суспільний прогрес.

Рекомендована література:

1. Андрущенко В.П. Історія соціальної філософії. підручник для студ. вищих навч. закл. / В.П. Андрущенко; М-во освіти України, Нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т вищої освіти АПН України. Київ: Тандем, 2000.
2. Артемюк Б. Філософські проблеми суспільного розвитку. К.: Абрис, 2008.
3. Афанасенко В.С., Горлач М.І., Данильян О.Г., Дзьобань О.П., Квіткін П.В. Соціальна філософія: підруч. для вищ. шк. Х.: Прапор, 2007.
4. Белл Д. Настання постіндустріального суспільства // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. К.: Знання, 2009.
5. Боровський Я.Є. Світогляд давніх киян. К., 1992.
6. Бородій М.К. Данило Михайлович Велланський. К., 1992.
7. Вернадский В.И. Философские мысли натуралиста. М., 1988.
8. Винниченко В. Твори. К., 1989. Т. 1-2.
9. Вільчинський Ю. Олександр Потебня як філософ. Львів, 1995.
10. Вільчинський Ю. Розвиток філософської думки в Україні.: Текст лекцій
11. Горський В.С., Кислюк К.В. Історія української філософії. Підручник. К.: Либідь, 2004
12. Горский В.С. Философские идеи в культуре Киевской Руси XI – начала XII века. К., 1989.

Завдання для самостійної роботи:

Знати особливості предмета і значення історії української соціально-філософської думки. Історію української філософії як чинник розвитку національної самосвідомості та культури. Ознайомитись і підготуватися з теоретичних питань плану семінару, засвоїти основні поняття і терміни, підготувати реферат, а також наукові повідомлення, дати відповіді на питання для самоконтролю, опрацювати рекомендовану літературу.

Тема 2. Основні методологічні засади аналізу формування соціально-філософської думки в Україні

1. Історія соціально-філософської думки в Україні як складник загального українознавства.

2. Проблема періодизації історико-філософського процесу в Україні.
3. Історія соціально-філософської думки в Україні в контексті європейських філософських традицій.

Рекомендована література:

1. Андрущенко В.П. Історія соціальної філософії. підручник для студ. вищих навч. закл. / В.П. Андрущенко; М-во освіти України, Нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т вищої освіти АПН України. Київ: Тандем, 2000.
2. Артемюк Б. Філософські проблеми суспільного розвитку. К.: Абрис, 2008.
3. Афанасенко В.С., Горлач М.І., Данильян О.Г., Дзюбань О.П., Квіткін П.В. Соціальна філософія: підруч. для вищ. шк. Х.: Прапор, 2007.
4. Белл Д. Настання постіндустріального суспільства // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. К.: Знання, 2009.
5. Боровський Я.Є. Світогляд давніх киян. К., 1992.
6. Бородій М.К. Данило Михайлович Велланський. К., 1992.
7. Вернадский В.И. Философские мысли натуралиста. М., 1988.
8. Винниченко В. Твори. К., 1989. Т. 1-2.
9. Вільчинський Ю. Олександр Потебня як філософ. – Львів, 1995.
10. Вільчинський Ю. Розвиток філософської думки в Україні.: Текст лекцій: У 2-х ч.
13. Горський В.С., Кислюк К.В. Історія української філософії. Підручник. К.: Либідь, 2004
11. Горский В.С. Философские идеи в культуре Киевской Руси XI – начала XII века. К., 1989.

Завдання для самостійної роботи:

Сформувати комплексне уявлення про історію соціально-філософської думки в Україні як складник загального українознавства. Проблема періодизації історико-філософського процесу в Україні. Історія соціально-філософської думки в Україні в контексті європейських філософських традицій

Тема 3. Теоретичні проблеми соціальної – філософської думки в Україні

1. Нація та її культура. Філософська культура нації.
2. Всесвітня філософія і філософії національні.
3. Етнопсихологія та її роль у становленні національної філософії.
4. Україна на перехресті філософських культур.
5. Проблеми періодизації української філософії.
6. Філософія і держава. Державна філософія. Філософія і її мова. Філософія і релігія. Перспективи розвитку філософії в Україні.

Рекомендована література:

1. Андрущенко В.П. Історія соціальної філософії. підручник для студ. вищих навч. закл. / В.П. Андрущенко; М-во освіти України, Нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т вищої освіти АПН України. Київ: Тандем, 2000.
2. Артемюк Б. Філософські проблеми суспільного розвитку. К.: Абрис, 2008.

3. Афанасенко В.С., Горлач М.І., Данильян О.Г., Дзьобань О.П., Квіткін П.В. Соціальна філософія: підруч. для вищ. шк. Х.: Прапор, 2007.
4. Белл Д. Настання постіндустріального суспільства // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. К.: Знання, 2009.
5. Боровський Я.Є. Світогляд давніх киян. К., 1992.
6. Вільчинський Ю. Олександр Потебня як філософ. Львів, 1995.
7. Вільчинський Ю. Розвиток філософської думки в Україні.: Текст лекцій: У 2-х ч.
8. Горский В.С. Философские идеи в культуре Киевской Руси XI – начала XII века. К., 1989.

Завдання для самостійної роботи:

Сформувати комплексне уявлення про проблеми історико-соціальної філософської думки в Україні. Філософську культуру нації. Етнопсихологію та її роль у становленні національної філософії. Україна на перехресті філософських культур. Проблеми періодизації української філософії.

Тема 4. Соціально-філософські ідеї в культурі Київської Русі

1. Процес становлення вітчизняної суспільно-філософської думки.
2. Цивілізаційні передумови формування суспільно-філософської думки Русі-України.
3. Християнство як основний чинник формування філософського мислення в цілому та суспільно-політичного зокрема.
4. Онтологічні та натурфілософські уявлення діячів культури Київської Русі.
5. «Руська Правда» Ярослава Мудрого як пам'ятка звичаєвого і природного права.
6. «Повчання» Володимира Мономаха та його морально-етичний зміст.

Рекомендована література:

1. Андрущенко В.П. Історія соціальної філософії. підручник для студ. вищих навч. закл. / В.П. Андрущенко; М-во освіти України, Нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т вищої освіти АПН України. Київ: Тандем, 2000.
2. Артемюк Б. Філософські проблеми суспільного розвитку. К.: Абрис, 2008.
3. Афанасенко В.С., Горлач М.І., Данильян О.Г., Дзьобань О.П., Квіткін П.В. Соціальна філософія: підруч. для вищ. шк. Х.: Прапор, 2007.
4. Белл Д. Настання постіндустріального суспільства // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. К.: Знання, 2009.
5. Боровський Я.Є. Світогляд давніх киян. К., 1992.
6. Вільчинський Ю. Олександр Потебня як філософ. Львів, 1995.
7. Вільчинський Ю. Розвиток філософської думки в Україні.: Текст лекцій: У 2-х ч.
8. Горский В.С. Философские идеи в культуре Киевской Руси XI – начала XII века. К., 1989.

Завдання для самостійної роботи:

Знати процес становлення вітчизняної суспільно-філософської думки. Цивілізаційні передумови формування суспільнофілософської думки Русі-України. Християнство як основний чинник становлення філософської думки Київській Русі. Онтологічні та натурфілософські уявлення діячів культури Київської Русі. Ярослава Мудрого як пам'ятка звичаєвого і природного права. „Повчання” Володимира Мономаха та його морально-етичний зміст. Загальні особливості світоглядно-філософських настанов у культурі Київської Русі.

Тема 5. Гуманістичні та реформаційні ідеї у філософській думці України (кінець XV – початок XVII ст.)

1. Соціально-культурна ситуація в Україні в кінці XV ст.
2. Особливості поширення ренесансних ідей. Вплив ідей неоплатонізму, ісихазму та «Ареопагітиків» на формування української світоглядно-філософської культури.
3. Українсько-європейський контекст гуманістичних ідей Ю. Дрогобича, П. Русина, Ст. Оріховського та ін.
4. Духовно-культурна роль і значення філософських ідей діячів Острозького культурно-освітнього центру.
5. Філософія («любомудріє») як реалізація любові до Бога.
6. Роль полемістів в утвердженні самобутності українського християнства.
7. Іван Вишенський та його орієнтація на візантійські й давньоруські традиції.

Рекомендована література:

1. Андрущенко В.П. Історія соціальної філософії. підручник для студ. вищих навч. закл. / В.П. Андрущенко; М-во освіти України, Нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т вищої освіти АПН України. Київ: Тандем, 2000.
2. Артемюк Б. Філософські проблеми суспільного розвитку. К.: Абрис, 2008.
3. Афанасенко В.С., Горлач М.І., Данильян О.Г., Дзьобань О.П., Квіткін П.В. Соціальна філософія: підруч. для вищ. шк. Х.: Прапор, 2007.
4. Белл Д. Настання постіндустріального суспільства // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. К.: Знання, 2009.
5. Боровський Я.Є. Світогляд давніх киян. К., 1992.
6. Бородій М.К. Данило Михайлович Велланський. К., 1992.
7. Вернадский В.И. Философские мысли натуралиста. М., 1988.
8. Винниченко В. Твори. К., 1989. Т. 1-2.
9. Вільчинський Ю. Розвиток філософської думки в Україні.: Текст лекцій: У 2-х ч.
10. Горский В.С. Философские идеи в культуре Киевской Руси XI – начала XII века. К., 1989.
11. Горський В.С., Кислюк К.В. Історія української філософії. Підручник. К.: Либідь, 2004
12. Мицько І.З. Острозька слов'яно-греко-латинська академія. К., 1990.

13. Огородник І.В., Огородник В.В. Історія філософської думки в Україні. К., 1999.

Завдання для самостійної роботи:

Ознайомитись і підготуватися з теоретичних питань плану семінару, засвоїти основні поняття і терміни, підготувати реферат, а також наукові повідомлення, дати відповіді на питання для самоконтролю, опрацювати рекомендовану літературу.

Тема 6. Розвиток суспільно-філософської думки в Києво-Могилянській академії

1. Києво-Могилянська академія як осередок професійної філософії.
2. Православні братства і колеції та поширення ними суспільно-філософських ідей, захист ними духовних цінностей українського народу.
3. Києво-Могилянська академія як центр уславлених політичних вчених і мислителів.
4. Прогресивні гуманістичні ідеї П. Могили.
5. Принципи раціональної моралі І.Гізель.
6. Концепції Ф.Прокоповича. Морально-етична та релігійна проблематика.

Рекомендована література:

1. Андрущенко В.П. Історія соціальної філософії. підручник для студ. вищих навч. закл. / В.П. Андрущенко; М-во освіти України, Нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т вищої освіти АПН України. Київ: Тандем, 2000.
2. Артемюк Б. Філософські проблеми суспільного розвитку. К.: Абрис, 2008.
3. Афанасенко В.С., Горлач М.І., Данильян О.Г., Дзьобань О.П., Квіткін П.В. Соціальна філософія: підруч. для вищ. шк. Х.: Прапор, 2007.
4. Белл Д. Настання постіндустріального суспільства // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. К.: Знання, 2009.
5. Боровський Я.Є. Світогляд давніх киян. К., 1992.
6. Бородій М.К. Данило Михайлович Велланський. К., 1992.
7. Вернадский В.И. Философские мысли натуралиста. М., 1988.
8. Винниченко В. Твори. К., 1989. Т. 1-2.
9. Вільчинський Ю. Розвиток філософської думки в Україні.: Текст лекцій: У 2-х ч.
10. Горский В.С. Философские идеи в культуре Киевской Руси XI – начала XII века. К., 1989.
11. Горський В.С., Кислюк К.В. Історія української філософії. Підручник. К.: Либідь, 2004
12. Мицько І.З. Острозька слов'яно-греко-латинська академія. К., 1990.
13. Огородник І.В., Огородник В.В. Історія філософської думки в Україні. К., 1999.

Завдання для самостійної роботи:

Дослідити історію Києво-Могилянської академії та її вплив на розвиток суспільно-філософської думки в Україні та світі. Сформулювати комплексне уявлення про КиєвоМогилянську академію як осередок професійної

філософії. Православні братства і колегії та поширення ними філософських ідей, захист ними духовних цінностей українського народу. Проаналізувати внесок видатних філософів, які працювали в Києво-Могилянській академії, у формування суспільної та філософської думки свого часу. Порівняти основні ідеї та концепції, які виникли в середовищі академії, з іншими філософськими напрямами та школами. Вивчити взаємодію між ідеями, що виникали в Києво-Могилянській академії, та політичними, культурними та соціальними течіями того періоду. Натурфілософська проблематика у філософських курсах професорів Академії. Логіка і теорія пізнання в академічних курсах. Висвітлення сутності людини та історії. Морально-етична та релігійна проблематика. Зробити висновки про вплив Києво-Могилянської академії на сучасну суспільно-філософську думку та можливі перспективи її розвитку.

Тема 7. Соціальна концепція Г. Сковороди

1. Особливості соціально-філософського вчення та життєвої позиції Г. Сковороди.
2. Етичні погляди Г. Сковороди, які засновані на критиці соціальної нерівності.
3. Визначальні принципи філософського вчення.
4. Учення про дві натури. Учення про три світи.
5. Біблія як символічний світ. Біблійно-міфологічна символіка і герменевтика Г. Сковороди.
6. Самопізнання як богопізнання. Концепція природовідповідної праці. Філософія серця.
7. Місце філософії в досягненні щастя. Значення філософії Г. Сковороди в розвитку світоглядних та гуманістичних ідей в українській культурі.

Рекомендована література:

1. Андрущенко В.П. Історія соціальної філософії. підручник для студ. вищих навч. закл. / В.П. Андрущенко; М-во освіти України, Нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т вищої освіти АПН України. Київ: Тандем, 2000.
2. Артемюк Б. Філософські проблеми суспільного розвитку. К.: Абрис, 2008.
3. Афанасенко В.С., Горлач М.І., Данильян О.Г., Дзьобань О.П., Квіткін П.В. Соціальна філософія: підруч. для вищ. шк. Х.: Прапор, 2007.
4. Белл Д. Настання постіндустріального суспільства // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. К.: Знання, 2009.
5. Боровський Я.Є. Світогляд давніх киян. К., 1992.
6. Бородій М.К. Данило Михайлович Велланський. К., 1992.
7. Вернадский В.И. Философские мысли натуралиста. М., 1988.
8. Винниченко В. Твори. К., 1989. Т. 1-2.
9. Вільчинський Ю. Розвиток філософської думки в Україні.: Текст лекцій.
10. Горский В.С. Философские идеи в культуре Киевской Руси XI – начала XII века. К., 1989.

11. Горський В.С., Кислюк К.В. Історія української філософії. Підручник. К.: Либідь, 2004
12. Мицько І.З. Острозька слов'яно-греко-латинська академія. К., 1990.
13. Огородник І.В., Огородник В.В. Історія філософської думки в Україні. К., 1999.
14. Сковорода Г.С. Повне зібрання творів. К., 1983.

Завдання для самостійної роботи:

Уміти здійснювати аналіз соціальнофілософського вчення та життєвої позиції Г. Сковороди. Дослідіть соціальну концепцію Григорія Сковороди і визначте основні принципи, ідеї та цінності, що вона пропагує. Порівняйте ці погляди з іншими філософськими напрямками епохи. Етичні погляди Г. Сковороди, які засновані на критиці соціальної нерівності. Визначальні принципи філософського вчення. Значення філософії Г.Сковороди в розвитку світоглядних та гуманістичних ідей в українській культурі.

Модуль 2. Суспільно-філософська думка в Україні кінця 18 – першій половині 19 ст.

Тема 8. Кирило-Мефодіївське товариство та основні соціальної і національної-визвольної ідеї

1. Соціально-економічні та духовно-культурні передумови формування національної ідеї.
2. Програмні документи «Статут та правила товариства». Ідеї самобутності українців. Соціальні та національні визвольні ідеї.
3. Світоглядно-культурне спрямування діяльності Кирило-Мефодіївського товариства: загальнослов'янська та українська ідея.
4. Погляди М. Костомаров на суспільство, історію та його «Книга буття українського народу».
5. Провідні ідеї П. Куліша. «Дві російські народності». «Україноцентричність».
6. Творчість Т.Шевченка як «філософія трагедії» українського народу.
7. Вплив ідей Кирило-Мефодіївського товариства на формування світогляду й наукових інтересів О.Потебні (мова як ознака єдності народу і вираження національної свідомості).

Рекомендована література:

1. Андрущенко В.П. Історія соціальної філософії. підручник для студ. вищих навч. закл. / В.П. Андрущенко; М-во освіти України, Нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т вищої освіти АПН України. Київ: Тандем, 2000.
2. Артемюк Б. Філософські проблеми суспільного розвитку. К.: Абрис, 2008.
3. Афанасенко В.С., Горлач М.І., Данильян О.Г., Дзюбань О.П., Квіткін П.В. Соціальна філософія: підруч. для вищ. шк. Х.: Прапор, 2007.
4. Белл Д. Настання постіндустріального суспільства // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. К.: Знання, 2009.

5. Боровський Я.Є. Світогляд давніх киян. К., 1992.
6. Бородій М.К. Данило Михайлович Велланський. К., 1992.
7. Вернадский В.И. Философские мысли натуралиста. М., 1988.
8. Винниченко В. Твори. К., 1989. Т. 1-2.
9. Вільчинський Ю. Розвиток філософської думки в Україні.: Текст лекцій: У 2-х ч.
10. Горський В.С. Философские идеи в культуре Киевской Руси XI – начала XII века. К., 1989.
11. Горський В.С., Кислюк К.В. Історія української філософії. Підручник. К.: Либідь, 2004
12. Кашула І.Ю. Суспільно-філософська думка на Закарпатті кінця XVIII-середи́ні XIXст. Ужгород, 1993.
13. Огородник І.В., Огородник В.В. Історія філософської думки в Україні. К., 1999.

Завдання для самостійної роботи:

Розкрити сутність соціально-економічних та духовно-культурних передумови формування національної ідеї. Програмні документи «Статут та правила товариства». Ідеї самобутності українців. Соціальні та Світоглядно-культурне спрямування діяльності КирилоМефодіївського товариства: загальнослов'янська та українська ідея. М.Максимович про роль і функцію філософії. Вплив ідей М.Максимовича на формування діяльності Кирило-Мефодіївського товариства. М.Костомаров та його „Книга буття українського народу”. „Дві російські народності”. „Україноцентричність” ідей П.Куліша. Творчість Т.Шевченка як „філософія трагедії” українського народу. Вплив ідей Кирило-Мефодіївського товариства на формування світогляду й наукових інтересів О.Потебні. Проблема історії та філософії мови. Мова як діяльність духу. О.Потебня і німецька філософсько-лінгвістична школа (В.Гумбольдт, Г.Штайналь та ін.). Учення О.Потебні про зовнішню і внутрішню форму слова. Мова як ознака єдності народу і вираження національної свідомості.

Тема 9. Соціально-філософські погляди представників громадівського руху

1. Соціально-історичний зміст громадівського руху в Україні.
2. Основні ідеї соціальної філософії М.Драгоманова.
3. Просвітницьке спрямування і морально-етична проблематика соціальної філософії М.Драгоманова.
4. Історіософські ідей Т.Зіньківського.
5. Екзистенційно-художній характер філософських пошуків І.Франка.
6. Етико-антропологічне розуміння філософських проблем.
7. Проблема героя, особистості і народу. Ідея суспільного поступу.

Рекомендована література:

1. Андрущенко В.П. Історія соціальної філософії. підручник для студ. вищих навч. закл. / В.П. Андрущенко; М-во освіти України, Нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т вищої освіти АПН України. Київ: Тандем, 2000.
2. Артемюк Б. Філософські проблеми суспільного розвитку. К.: Абрис, 2008.

3. Афанасенко В.С., Горлач М.І., Данильян О.Г., Дзьобань О.П., Квіткін П.В. Соціальна філософія: підруч. для вищ. шк. Х.: Прапор, 2007.
4. Белл Д. Настання постіндустріального суспільства // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. К.: Знання, 2009.
5. Боровський Я.Є. Світогляд давніх киян. К., 1992.
6. Бородій М.К. Данило Михайлович Велланський. К., 1992.
7. Вернадский В.И. Философские мысли натуралиста. М., 1988.
8. Винниченко В. Твори. К., 1989. Т. 1-2.
9. Вільчинський Ю. Розвиток філософської думки в Україні.: Текст лекцій: У 2-х ч.
10. Горський В.С. Философские идеи в культуре Киевской Руси XI – начала XII века. К., 1989.
11. Горський В.С., Кислюк К.В. Історія української філософії. Підручник. К.: Либідь, 2004
12. Кашула І.Ю. Суспільно-філософська думка на Закарпатті кінця XVIII-сердині XIX ст. Ужгород, 1993.
13. Огородник І.В., Огородник В.В. Історія філософської думки в Україні. К., 1999.

Завдання для самостійної роботи:

Розкрити сутність соціально-історичного зміст громадського руху в Україні. Дослідити соціально-філософські погляди представників громадського руху, що мають значний вплив на сучасне суспільство. Аналізуйте промови або публікації цих осіб, виявляйте їхні ключові ідеї, цінності та принципи. Порівняйте їхні погляди із загальноприйнятими соціально-філософськими концепціями. Напишіть висновки про вплив цих поглядів на розвиток суспільства та можливі наслідки їх втілення в життя. Розкрийте основні ідеї соціальної філософії М. Драгоманова. Просвітницьке спрямування і моральноетична проблематика соціальної філософії М. Драгоманова. Ідея громадського соціалізму. Історіософія М. Драгоманова. „Молода Україна”. Історіософські ідей Т. Зіньківського. Екзистенційно-художній характер філософських пошуків І. Франка. Етико-антропологічне розуміння філософських проблем. Проблема героя, особистості і народу. Ідея суспільного поступу. Співвідношення свідомого і несвідомого в поетичній творчості.

Тема 10. Філософські ідеї у творчості діячів української культури початку XX ст.

1. Особливості соціально-економічної та духовної ситуації в Україні в перші десятиліття XX ст.
2. Іван Франко про завдання нової української молоді.
3. Науково-філософський ідеалізм Б. Кістяківського.
4. Соціологічні погляди Б. Кістяківського.
5. Проблема національного і політичного самовизначення України.
6. Антропокозм В. Вернадського. Суспільно-політична позиція В. Вернадського.

7. Історіософська концепція М. Грушевського.
8. Морально-етичні засади «конкордизму» В. Винниченка.

Рекомендована література:

1. Андрущенко В.П. Історія соціальної філософії. підручник для студ. вищих навч. закл. / В.П. Андрущенко; М-во освіти України, Нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т вищої освіти АПН України. Київ: ТанDEM, 2000.
2. Артемюк Б. Філософські проблеми суспільного розвитку. К.: Абрис, 2008.
3. Афанасенко В.С., Горлач М.І., Данильян О.Г., Дзьобань О.П., Квіткін П.В. Соціальна філософія: підруч. для вищ. шк. Х.: Прапор, 2007.
4. Белл Д. Настання постіндустріального суспільства // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. К.: Знання, 2009.
5. Боровський Я.Є. Світогляд давніх киян. К., 1992.
6. Вернадский В.И. Философские мысли натуралиста. М., 1988.
7. Горський В.С., Кислюк К.В. Історія української філософії. Підручник. К.: Либідь, 2004
8. Горський В.С. Философские идеи в культуре Киевской Руси XI – начала XII века. К., 1989.
9. Кирило-Мефодіївське товариство. К., 1990. Т. I–III. Кістяківський Б.О. Україна і Росія // Філософська і соціологічна думка. 1992. № 1-2.
10. Прицак О. Історіософія Михайла Грушевського // Грушевський М. Історія України – Руси. К., 1991. Т.1.

Завдання для самостійної роботи:

Уміти здійснювати аналіз соціально-економічної та духовної ситуації в Україні в перші десятиліття ХХ ст. Розглянути вплив філософських концепцій на творчу діяльність українських письменників, художників та митців початку ХХ століття. Дослідити специфіку філософських уявлень і доктрин у творах представників української культури першої половини ХХ століття. Порівняти філософські мотиви та ідеї, що присутні у творах різних діячів української культури початку ХХ століття. Проаналізувати способи втілення філософських концепцій у літературних, художніх та культурних творах українських митців того часу. Визначити вплив філософських ідей на формування культурно-історичного контексту українського мистецтва початку ХХ століття. Іван Франко про завдання нової української молоді. Науково-філософський ідеалізм Б. Кістяківського. Соціологічні погляди Б. Кістяківського. Проблема національного і політичного самовизначення України. Антропологізм В. Вернадського. Суспільно-політична позиція В. Вернадського. Історіософська концепція М. Грушевського. Держава чи народ? Морально-етичні засади «конкордизму» В. Винниченка.

Тема 11. Історичні витоки та особливості формування соціально-філософської думки на Закарпатті

1. Особливості розвитку соціально-філософської думки на Закарпатті.
2. Суспільно-філософські погляди М. Андрелла.
3. А.Ф. Бачинський та його роль у становленні ідеології просвітництва.

4. Основний зміст філософських та правничих ідей у творах та університетських курсах П.Лодія.

5. Подолання бідності та соціального зла у просвітницьких позиціях І. Орлая.

6. Теоричні побудови М.Болудянського щодо відміни кріпосного права.

7. Погляди Гуци-Венеліна стосовно ролі народних мас в історії.

8. Деїстичні погляди В. Довговича та його громадська діяльність.

9. Дослідження М. Лучкая з питань соціально-економічного та культурного розвитку краю доби феодалізму.

10. Філософські погляди О. Духновича через призму соціально-етичної проблеми.

11. А. Волошин – ідея єдності русинів. Філософський аналіз суспільних явищ Ф. Потушняк.

Рекомендована література:

1. Андрущенко В.П. Історія соціальної філософії. підручник для студ. вищих навч. закл. / В.П. Андрущенко; М-во освіти України, Нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т вищої освіти АПН України. Київ: Тандем, 2000.

2. Артемюк Б. Філософські проблеми суспільного розвитку. К.: Абрис, 2008.

3. Афанасенко В.С., Горлач М.І., Данильян О.Г., Дзьобань О.П., Квіткін П.В. Соціальна філософія: підруч. для вищ. шк. Х.: Прапор, 2007.

4. Белл Д. Настання постіндустріального суспільства // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. К.: Знання, 2009.

5. Боровський Я.Є. Світогляд давніх киян. К., 1992.

6. Бородій М.К. Данило Михайлович Велланський. К., 1992.

7. Вернадский В.И. Философские мысли натуралиста. М., 1988.

8. Винниченко В. Твори. К., 1989. Т. 1-2.

9. Вільчинський Ю. Розвиток філософської думки в Україні.: Текст лекцій: У 2-х ч.

10. Горский В.С. Философские идеи в культуре Киевской Руси XI – начала XII века. К., 1989.

11. Горський В.С., Кислюк К.В. Історія української філософії. Підручник. К.: Либідь, 2004

12. Кашула І.Ю. Суспільно-філософська думка на Закарпатті кінця XVIII-середині XIXст. Ужгород, 1993.

13. Огородник І.В., Огородник В.В. Історія філософської думки в Україні. К., 1999.

Завдання для самостійної роботи:

Дослідити особливості розвитку соціально-філософської думки на Закарпатті. Вивчити суспільно-філософські погляди М. Андрелла. Дослідити життєвий і творчий шлях А.Ф. Бачинського та його роль у становленні ідеології просвітництва. Розглянути основний зміст філософських та правничих ідей у творах та університетських курсах П. Лодія. Ознайомитись і проаналізувати дослідження М. Лучкая з питань соціально-економічного та культурного розвитку краю доби феодалізму.

Тема 12. Розвиток суспільно-філософської думки України в радянській і пострадянській період

1. Атеїстична й антинаціональна спрямованість марксистської філософії в СРСР.
2. Філософія як ідеологія й апологетика політичного режиму.
3. Згубна роль офіційної філософії в долі української культури та її діячів у 20-х – 30-х роках ХХ ст.
4. Особливості функціонування і роль академічної (офіційної) філософії в Україні: боротьба з «українським буржуазним націоналізмом»; боротьба з «уніатською церквою»; критика «релігійного сектантства».
5. Марксистська філософська спадщина і переосмислення ролі філософії в українському суспільстві.
6. Філософія і проблема цілісності української культури. Формування нових філософських центрів в Україні.
7. Філософія і завдання формування української національної ідеї.
8. Роль філософії у формуванні громадянського суспільства.
9. Українська філософська думка в контексті європейської та світової філософії.

Завдання для самостійної роботи:

Сформувати комплексне уявлення про особливості розвитку атеїстичної й антинаціональної спрямованості марксистської філософії в СРСР. Особливості функціонування і роль академічної (офіційної) філософії в Україні: боротьба з «українським буржуазним націоналізмом»; боротьба з «уніатською церквою»; критика «релігійного сектантства». Марксистська філософська спадщина і переосмислення ролі філософії в українському суспільстві. Філософія і проблема цілісності української культури. Формування нових філософських центрів в Україні. Філософія і завдання формування української національної ідеї. Роль філософії у формуванні громадянського суспільства. Українська філософська думка в контексті європейської та світової філософії.

Літературні джерела:

1. Андрущенко В.П. Історія соціальної філософії. підручник для студ. вищих навч. закл. / В.П. Андрущенко; М-во освіти України, Нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т вищої освіти АПН України. Київ: Тандем, 2000.
2. Артемюк Б. Філософські проблеми суспільного розвитку. К.: Абрис, 2008.
3. Афанасенко В.С., Горлач М.І., Данильян О.Г., Дзьобань О.П., Квіткін П.В. Соціальна філософія: підруч. для вищ. шк. Х.: Прапор, 2007.
4. Белл Д. Настання постіндустріального суспільства // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. К.: Знання, 2009.
5. Боровський Я.Є. Світогляд давніх киян. К., 1992.
6. Бородій М.К. Данило Михайлович Велланський. К., 1992.
7. Вернадский В.И. Философские мысли натуралиста. М., 1988.
8. Винниченко В. Твори. К., 1989. Т. 1-2.

9. Вільчинський Ю. Олександр Потебня як філософ. Львів, 1995.
10. Вільчинський Ю. Розвиток філософської думки в Україні.: Текст лекцій: У 2-х ч.
- 10.11. Горський В.С., Кислюк К.В. Історія української філософії. Підручник. К.: Либідь, 2004
11. Горський В.С. Філософские идеи в культуре Киевской Руси XI – начала XII века. К., 1989.
12. Грабович Г. Шевченко як міфотворець. К., 1991.
13. Грабович Джордж. Шевченко, якого не знаємо // Сучасність. 1992.
14. Грабович Г. Гоголь і міф України. // Сучасність. 1994. № 9-10.
15. Драгоманов М. Чудацькі думки про українську національну справу // Історія філософії України. Хрестоматія: Навч. посібник / Упоряд. М.Ф. Тарасенко, М.Ю. Русин, А.К. Бичко та ін. К.: Либідь, 1993.
16. Довнар-Запольський М. Церква і духовенство в домонгольській Русі // Київська старовина. 1993. № 2.
17. Донцов Д. Дух нашої давнини. Дрогобич, 1991.
18. Донцов Д. Шевченко і Драгоманов // Дві літератури нашої доби. Львів, 1991.
19. Єлістратов С. Серце як онтологічна передумова пізнання дійсності // Філософська і соціологічна думка. 1995. № 1-2.
20. Єфремов С. Історія українського письменства (від початків до М.Костомарова). Мюнхен, 1989. Т.1.
21. Філософія української ідеї та європейський контекст. К., 1992.
22. Забужко О.С. 25. Забужко О.С. Шевченків міф України. К., 1997.
23. Іларіон. Слово про закон і благодать // Київська старовина. 1992.
24. Історія української філософії. Підручник. К.: Академвидав, 2008.
25. Історія філософії України. К., 1994.
26. Кирило-Мефодіївське товариство. К., 1990. Т. I–III. Кістяківський Б.О. Україна і Росія // Філософська і соціологічна думка. 1992. № 1-2.
27. Кашула І.Ю. Суспільно-філософська думка на Закарпатті кінця XVIII-середині XIX ст. Ужгород, 1993.
28. Кониський Г. Філософські твори. К., 1990. Т. 1-2. Костомаров М.І. Твори. У 2 т. К., 1990.
29. Костомаров М. Слов'янська міфологія. К., 1994.
30. Кіндратець О.М. Формування суспільства сталого розвитку: проблеми і перспективи. Запоріжжя: Видавництво ЗДІА, 2003.
31. Куліш П. Твори. У 2-х т. К., 1990.
32. Кульчицький О. Основи філософії і філософічних наук. Мюнхен – Львів, 1995.
33. Культура. Ідеологія. Особистість: Методолого-світогляд. аналіз. / Губерський Л., Андрущенко В., Михальченко М. 2-е вид. К.: Знання України, 2005. 580 с.
34. Липинський В. Листи до братів- хліборобів. Нью-Йорк, 1954.
35. Липинський В. Історико-політична спадщина та сучасна Україна. Київ-Філадельфія, 1994.

36. Лісовий В.С. Політика. Ідеологія. Культура. К.,1997.
37. ЛукМ.І. Ідея гуманітарної науковості в працях представників української академічної філософії. К.,1994.
38. Маланюк Є. Нариси з історії нашої культури. К.,1992.
39. Микитась В. Давньоукраїнські студенти і професори. К.,1994.
40. Мицько І.З. Острозька слов'яно-греко-латинська академія. К.,1990.
41. Нечуй-Левицький І. Світогляд українського народу. К.,1992.
42. Нічик В.М. Філософія в Київській братській школі // Філософська думка. 1988. №2.
43. Огородник І.В., Огородник В.В. Історія філософської думки в Україні. К.,1999.
44. Пам'ятки братських шкіл на Україні (кінця XVII – поч. XVIII ст.). К.,1988.
45. Потебня О. Естетика і поетика слова. К.,1985.
46. Потебня А. Мысль и язык. К.,1993.
47. Потебня А.А. Слово и миф. М.,1989.
48. Пріцак О. Історіософія Михайла Грушевського// Грушевський М. Історія України – Руси. К.,1991. Т.1.
49. Прокопович Ф. Філософські твори: У 3-х т. К.,1979 – 1981.
50. Саух П.Ю. Україна на межі тисячоліть: трансформація духу і випробування національним буттям. Рівне: Волинські обереги, 2001.

4. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ТА ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Самостійна робота є основним засобом засвоєння студентом навчального матеріалу в час, вільний від обов'язкових навчальних занять, без участі викладача. Зміст самостійної роботи з предмету «Історія української соціально-філософської думки» визначається типовою навчальною програмою дисципліни та методичними рекомендаціями викладача.

Самостійна робота поділяється на аудиторну і позааудиторну.

Аудиторна самостійна робота реалізується під час читання лекцій і практичних занять, проведення консультацій та ін.

Самостійна робота студентів над навчальним матеріалом програми курсу, що не виноситься на розгляд під час лекційних і практичних занять (позааудиторна самостійна робота), має на меті сформувати вміння самостійно працювати над рекомендованою літературою та відповідати на поставлені в аудиторіях питання.

До основних видів позааудиторної самостійної роботи студентів належить виконання двох видів робіт:

- 1) підготовка есе та рефератів із заданих тем;
- 2) розробка електронних презентацій з обраної тематики;
- 3) опрацювання філософських праць мислителів.

Орієнтовний перелік тем для розробки презентацій та написання есе й рефератів:

1. Міфологічний та філософський світогляд давніх слов'ян: проблеми формування та специфіка.

2. Передумови виникнення та джерела формування філософської думки Давньої Русі.

3. Питання пізнання, натурфілософії, антропології, аксіології у філософській культурі Давньої Русі.

4. Філософські та соціально-політичні ідеї “Слова про закон і благодать” Іларіона Київського.

5. Характерні риси та особливості філософської думки Давньої Русі.

6. Сутність гуманізму та умови його формування в Україні.

7. Ранній і громадянський гуманізм в духовній культурі України XVI ст. Станіслав Оріховський-Роксолан.

8. Ідеї гуманізму в працях латино- та польсько мовних діячів культури України XVI – початку XVII ст.: Симон Пекалід, Шимон Шимонович, Адам Чагровський, Іван Домбровський, Севастьян Кленович, Юрій Немирич.

9. Філософська проблематика епохи Відродження в Україні: її сутність та особливості.

10. Філософські погляди Івана Вишенського.

11. Зміст та спрямованість філософських курсів професорів Києво-Могилянської академії.

12. Романтичні витoki філософських та суспільно-політичних поглядів М. Гоголя.

13. Ідейний зміст програмних документів Кирило-Мефодіївського братства.

14. Філософські і суспільно-політичні погляди Т. Шевченка. Шеллінгіанство і натурфілософія Д. Велланського.

15. Соціал-федералізм М. Драгоманова як засіб вирішення соціального та національного питання і руху до європейської цивілізованої України.

16. Питання історичного поступу в творчості Івана Франка.

17. Філософський світ ідей В. Вернадського.

18. Д. Чижевський про національне і загальнолюдське в культурі і філософії.

19. Інтегральний націоналізм Д. Донцова.

20. Ідеї державотворення та філософії історії В. Липинського.

Пристапуючи до самостійної роботи, студентам необхідно:

– перевірити здобуті знання шляхом самоконтролю, відповідаючи на поставлені питання;

– виокремити ключові проблеми навчального матеріалу, що виноситься на самостійну роботу та опрацювати їх.

У процесі самостійної роботи студенти мають оволодіти вміннями та навичками:

- організації самостійної навчальної діяльності;
- роботи з довідковою літературою;
- аналізу філософських праць.

Філософське есе - невеликий за обсягом (5-10 сторінок, основний текст есе має бути набраним шрифтом **Times New Roman**, розміром **14** пунктів, міжрядковий інтервал – **1,5**. Параметри сторінки: ліве поле – **3 см**, праве – **1,5 см**, верхнє і нижнє – **по 2 см**. Абзацний відступ – **1,5 см**. Нумерація сторінок – вгорі по- середині.) і самостійний за змістом письмовий твір, у якому в формі оповідання викладається обґрунтована позиція автора стосовно певної філософської проблеми.

Вимоги до написання філософського есе

- виокремлення в структурі тексту короткого вступу, змістовної основної частини і обґрунтованих висновків;
- чіткість формулювання суті проблеми;
- поєднання глибини і всебічності розгляду проблеми з доступністю демонстрації власної позиції;
- самостійність мислення і оригінальність викладу матеріалу;
- використання набутих філософських знань, оперування філософською термінологією;
- відсутність плагіату.

Мультимедійна презентація (Microsoft PowerPoint) – це програма, яка може містити текстові матеріали, фотографії, малюнки, діаграми та графіки, слайд-шоу, звукове оформлення і дикторський супровід, відеофрагменти й анімацію, тривимірну графіку.

Структура мультимедійної презентації містить такі елементи:

- *титульний слайд* (тема науково-дослідницької роботи; прізвище, ім'я і по батькові доповідача, група, факультет, навчальний заклад; прізвище, ім'я і по батькові наукового керівника, посада, місце роботи);
 - *інформаційні слайди* (актуальність проблеми; наочний графічний матеріал: схеми, картинки таблиці; порядок розкриття теми; висновки; список використаних джерел);
 - *завершальний слайд* (подяка за увагу)
- Оптимальна кількість слайдів: 15-20

5. ПЕРЕЛІК ЗАВДАНЬ НА МОДУЛЬНІ КОНТРОЛЬНІ РОБОТИ

Методика модульного контролю знань студентів з навчальної дисципліни «Історія української соціально-філософської думки» включає проведення двох модульних контрольних робіт та підсумкового контролю в формі екзамену.

Модульна контрольна робота з навчальної дисципліни «Історія української соціально-філософської думки» передбачає декілька варіантів завдань з переліку теоретичних питань та тестових завдань. Кожен варіант складається викладачем вибірково з нижченаведених переліків теоретичних та тестових завдань.

Перелік питань

1. Предмет, метод і значення соціально-філософської думки в Україні.
2. Історія української соціально-філософської думки як чинник розвитку національної самосвідомості та культури.
3. Соціальна структура суспільства.
4. Матеріальна та духовна культура.
5. Соціальні конфлікти. Суспільний прогрес.
6. Історія соціально-філософської думки в Україні як складник загального українознавства.
7. Проблема періодизації історико-філософського процесу в Україні.
8. Історія соціально-філософської думки в Україні в контексті європейських філософських традицій.
9. Теоретичні проблеми соціальної – філософської думки в Україні
10. Нація та її культура. Філософська культура нації.
11. Всесвітня філософія і філософії національні.
12. Етнопсихологія та її роль у становленні національної філософії.
13. Україна на перехресті філософських культур.
14. Проблеми періодизації української філософії.
15. Філософія і держава. Державна філософія. Філософія і її мова.
16. Філософія і релігія.
17. Перспективи розвитку філософії в Україні.
18. Соціально-філософські ідеї в культурі Київської Русі
19. Процес становлення вітчизняної суспільно-філософської думки.
20. Цивілізаційні передумови формування суспільно-філософської думки Русі-України.
21. Християнство як основний чинник формування філософського мислення в цілому та суспільно-політичного зокрема.
22. Онтологічні та натурфілософські уявлення діячів культури Київської Русі.
23. «Руська Правда» Ярослава Мудрого як пам'ятка звичаєвого і природного права.
24. «Повчання» Володимира Мономаха та його морально-етичний зміст.
25. Гуманістичні та реформаційні ідеї у філософській думці України (кінець XV – початок XVII ст.)
26. Соціально-культурна ситуація в Україні в кінці XV ст.

27. Особливості поширення ренесансних ідей. Вплив ідей неоплатонізму, ісихазму та «Ареопагітиків» на формування української світоглядно-філософської культури.

28. Українсько-європейський контекст гуманістичних ідей Ю. Дрогобича, П. Русина, Ст. Оріховського та ін.

29. Духовно-культурна роль і значення філософських ідей діячів Острозького культурно-освітнього центру.

30. Філософія («любомудріє») як реалізація любові до Бога.

31. Роль полемістів в утвердженні самобутності українського християнства.

32. Іван Вишенський та його орієнтація на візантійські й давньоруські традиції.

33. Розвиток суспільно-філософської думки в Києво-Могилянській академії.

34. Києво-Могилянська академія як осередок професійної філософії.

35. Православні братства і колегії та поширення ними суспільно-філософських ідей, захист ними духовних цінностей українського народу.

36. Києво-Могилянська академія як центр уславлених політичних вчених і мислителів.

37. Прогресивні гуманістичні ідеї П. Могили.

38. Принципи раціональної моралі І.Гізель.

39. Концепції Ф.Прокоповича. Морально-етична та релігійна проблематика

40. Соціальна концепція Г. Сковороди

41. Особливості соціально-філософського вчення та життєвої позиції Г. Сковороди.

42. Етичні погляди Г. Сковороди, які засновані на критиці соціальної нерівності.

43. Визначальні принципи філософського вчення.

44. Учення про дві натури. Учення про три світи.

45. Біблія як символічний світ. Біблійно-міфологічна символіка і герменевтика Г.Сковороди.

46. Самопізнання як богопізнання. Концепція природовідповідної праці. Філософія серця.

47. Місце філософії в досягненні щастя. Значення філософії Г.Сковороди в розвитку світоглядних та гуманістичних ідей в українській культурі.

48. Кирило-Мефодіївське товариство та основні соціальної і національної-визвольної ідеї

49. Соціально-економічні та духовно-культурні передумови формування національної ідеї.

50. Програмні документи «Статут та правила товариства». Ідеї самобутності українців. Соціальні та національні визвольні ідеї.

6. ТЕСТОВІ КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ

1. Кордоцентризм – це визначальна риса філософської думки, яка полягає в:

- а) зосередженні уваги на людині, осмисленні її сутності, призначення у світі;
- б) спрямуванні не на об'єктивну, одну для всіх, Істину, а на «правду» як сенс і мету життя;
- в) осягненні людиною навколишнього світу й самої себе не стільки мисленням («головою»), скільки «серцем» – емоціями, чуттями, здоровим глуздом;
- г) зосередженні уваги на людині, осмисленні її сутності, призначення у світі.

2. Хто є автором праці «Слово про закон і благодать»?

- а) Ярослав Мудрий
- б) Нестор-літописець
- в) Григорій Сковорода
- г) Митрополит Іларіон

3. Який твір належить перу Пилипа Орлика?

- а) «Кобзар»
- б) перший буквар
- в) перша Конституція України
- г) «Критика чистого розуму»

4. Автором «Повчання» є:

- а) Кирило Туровський
- б) Володимир Мономах
- в) Климент Смолятич
- г) Ярослав Мудрий

5. Кому належить концепція «сродної праці»?

- а) М. Лютеру
- б) М. Ломоносову
- в) Б. Хмельницькому
- г) Г. Сковороді

6. Першу суто філософську систему в історії української філософії створив:

- а) Памфіл Юркевич
- б) Григорій Сковорода
- в) Олександр Потебня
- г) Тарас Шевченко

7. Автором «Книги буття українського народу» є:

- а) Пантелеймон Куліш
- б) Микола Костомаров
- в) Тарас Шевченко
- г) Олександр Потебня

8. Автором праці «Що таке поступ?» є:

- а) Михайло Драгоманов
- б) Михайло Грушевський

- в) Іван Франко
- г) Тарас Шевченко

9. Ноосферну концепцію створив:

- а) Володимир Вернадський
- б) Дмитро Чижевський
- в) Павло Копнін
- г) Микола Костомаров

10. Ідеологію українського національного радикалізму розробив:

- а) Пантелеймон Куліш
- б) Михайло Грушевський
- в) Павло Копнін
- г) Дмитро Донцов

11. Поняття «особи» характеризує насамперед:

- а) Неповторне буття людини
- б) Спосіб взаємодії природного і соціального
- в) Певні реальні властивості людського індивіда
- г) Носія соціальних цінностей.

12. Поняття «людини» ,як звичайно уживають в трьох основних значеннях :

- а) Вид живих істот,що займає певне місце в ієрархії живих організмів
- б) Це особлива – розумна істота,що має принципові відмінності від усіх інших живих істот
- в). Характеристика того,наскільки людина є людиною
- г) Суб'єкт соціальних стосунків

13. Із наведених варіантів оберіть суттєві риси людської особи:

- а) Здатність творити
- б) Суб'єкт та об'єкт соціальних стосунків
- в) Особливе місце в суспільних відносинах
- г) Особливий духовний світ
- д) Високий рівень інтелекту.

14. Головною ознакою особистості є:

- а)Характер, темперамент, психічна рухливість
- б) Виконання людиною певних соціальних ролей
- в) Наявність внутрішнього духовного стрижня
- г)Здатність людини поставати суб'єктом

15. Слово особистість бере початок від латинського

- а) Воїн
- б) Громадянин
- в) Політична тварина
- г) Персона
- д) Індивідуум

16. Людина як одиничний представник людського роду, член певної соціальної групи:

- а) Індивід
- б) Особистість

- в) Індивідуальність
- г) Соціальний тип
- д) Громадянин

17. В чому відмінність між поняттями «індивід» та «особистість»?

- а) Це тотожні поняття
- б) Індивідом народжуються, а особистістю стають
- в) Особистістю народжуються, а індивідом стають
- г) Індивід — це пересічна людина, а особистість — видатна.

18. Вчення, що стверджує абсолютну залежність життя людини від долі:

- а) Волонтаризм
- б) Фетишизм
- в) Анімізм
- г) Фаталізм
- д) Сенсуалізм

19. Яке з понять найбільш повно виражає суть свободи?

- а) Свобода волі
- б) Відчуження
- в) Рівність
- г) Відповідальність
- д) Необхідність

20. Філософське переконання про те, що насолода є вище благо життя і критерій поведінки людини:

- а) Аскетизм
- б) Гедонізм
- в) Утилітаризм
- г) Прагматизм
- д) Практицизм

Проблемні питання

1. Прочитайте уривок, присвячений критиці І. Канта що належить П. Юркевичу. Чи має рацію автор? Яку позицію обрали б ви?

«...Зауваження про недоліки Кантової критики доказів буття Божого дають результати дуже мізерні, якими, втім, нехтувати не слід. По-перше, якщо Кант визнає віру у буття Бога сліпою і несвідомою, то цим не позначається окрема й особлива слабкість нашої релігійної свідомості. Отже, вчені, які не приписують релігії жодних позитивних переваг або роз'єднують віру із знанням непрохідною прірвою, цілком необґрунтовано мають звичку посилалися на Канта. По-друге, Кантові ніяк не вдається поставити науку в байдуже ставлення до Віри: тому що ідея безконечного має, з одного боку, вартість для позитивної науки, яке ніхто так глибоко й певно не позначив, як сам Кант, а з іншого — відбувається у дусі згідно із строгою логічною необхідністю. По-третє, відповідно до цих висновків, ми не можемо погодитися, щоби віра у буття Бога

була сліпа і несвідома; все ж на її боці світло науки, на її боці перебувають теоретичні завдання, які постачає розум, що пізнає явища; у ній дістає задоволення й розум теоретичний так само, як і розум практичний. Віра не сліпа, вона бачить. Щоправда, це бачення не є математична очевидність: у вірі ми бачимо, за словами апостола Павла, «ніби у дзеркалі» (1 Кор. 13, 12) – лишаються неясні обриси, не визначені ближче можливості, наповнити які визначеним змістом ніколи не може строге, ясновидюче знання. Такий самий характер мають і докази буття Божого: в них є елементи знання й, отже, вони не байдужі для науки; тим паче вони не є щось суперечливе науці, якісь довільні, фатальні софізми, нібито існуючі у розумі всупереч його кращим пізнанням. І, згідно з поглядом самого Канта, докази, взяті із спостереження світу явищ, дають сильні спонукальні підстави для визнання буття Божого, хоча справедливо, що вони не змушують нашої згоди з тією математичною необхідністю, яка рішуче виключає будь-яке свавілля, будь-яку свободу в переконаннях. Недосконалість цих доказів порівняно з доказами математично строгими й безперечно спонукальними є явище, яке має глибокий моральнісний сенс. У релігійному почутті істотні сумирність і побожність: релігійно ми можемо ставитися лише до Бога незбагненого. Якби ми знали Бога цілком, як знаємо властивості трикутника, то разом із цим зруйнувалися б самі підвалини релігійності».

2. На основі уривку проаналізуйте як О. Потебня визначав мову: чи є вона просто системою знаків або ж інструментом спілкування, засобом вираження і обміну думками?

«Теорія свідомонаміреного походження мови передбачає, що природа і форми людського життя готові прийняти всі види, які свавілля людини захоче їм дати; вона побудована на вірі у всемогутність розуму і волі, на що б вони не були спрямовані: на перетворення держави, літератури або мови. Послідовники цієї теорії надавали особливого значення довільності деяких правил літературної мови і, звідси, йшлося про конститутивний вплив граматичних робіт на мову взагалі... Винахідники мови вчиняли подібно живописцю, який, зображуючи траву або листя дерев, використовував для цього зелену фарбу; бажаючи, наприклад, показати предмет диким і грубим, обирали для цього звуки дикі і грубі. Потім, підбадьорені успіхом, люди стали вигадувати слова, що мали більш віддалену схожість з предметами. Винахід слів для загальних уявлень теж не становив особливих труднощів: загальні уявлення вже були, повинні були з'явитися і назви для них, тому що в іншому випадку довелося б мати особливе слово не тільки для будь-якого нового предмету певного роду, а й для будь-якого нового сприйняття того ж самого предмету, а такої безлічі слів не могла б вмістити жодна пам'ять, та й саме розуміння було б неможливим. Так, з'явилися і частини мови: потрібно було назвати субстанцію – вигадували іменник, самі не знаючи, подібно нинішнім неосвіченим людям, що це іменник; потрібно позначати якість – вигадували прикметник і т. д.».

7. ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Предмет, метод і значення соціально-філософської думки в Україні.
2. Історія української соціально-філософської думки як чинник розвитку національної самосвідомості та культури.
3. Соціальна структура суспільства.
4. Матеріальна та духовна культура.
5. Соціальні конфлікти. Суспільний прогрес.
6. Історія соціально-філософської думки в Україні як складник загального українознавства.
7. Проблема періодизації історико-філософського процесу в Україні.
8. Історія соціально-філософської думки в Україні в контексті європейських філософських традицій.
9. Теоретичні проблеми соціальної – філософської думки в Україні
10. Нація та її культура. Філософська культура нації.
11. Всесвітня філософія і філософії національні.
12. Етнопсихологія та її роль у становленні національної філософії.
13. Україна на перехресті філософських культур.
14. Проблеми періодизації української філософії.
15. Філософія і держава. Державна філософія. Філософія і її мова.
16. Філософія і релігія.
17. Перспективи розвитку філософії в Україні.
18. Соціально-філософські ідеї в культурі Київської Русі
19. Процес становлення вітчизняної суспільно-філософської думки.
20. Цивілізаційні передумови формування суспільно-філософської думки Русі-України.
21. Християнство як основний чинник формування філософського мислення в цілому та суспільно-політичного зокрема.
22. Онтологічні та натурфілософські уявлення діячів культури Київської Русі.
23. «Руська Правда» Ярослава Мудрого як пам'ятка звичаєвого і природного права.
24. «Повчання» Володимира Мономаха та його морально-етичний зміст.
25. Гуманістичні та реформаційні ідеї у філософській думці України (кінець XV – початок XVII ст.)
26. Соціально-культурна ситуація в Україні в кінці XV ст.
27. Особливості поширення ренесансних ідей. Вплив ідей неоплатонізму, ісихазму та «Ареопагітиків» на формування української світоглядно-філософської культури.

28. Українсько-європейський контекст гуманістичних ідей Ю. Дрогобича, П. Русина, Ст. Оріховського та ін.
29. Духовно-культурна роль і значення філософських ідей діячів Острозького культурно-освітнього центру.
30. Філософія («любомудріє») як реалізація любові до Бога.
31. Роль полемістів в утвердженні самобутності українського християнства.
32. Іван Вишенський та його орієнтація на візантійські й давньоруські традиції.
33. Розвиток суспільно-філософської думки в Києво-Могилянській академії.
34. Києво-Могилянська академія як осередок професійної філософії.
35. Православні братства і колегії та поширення ними суспільно-філософських ідей, захист ними духовних цінностей українського народу.
36. Києво-Могилянська академія як центр уславлених політичних вчених і мислителів.
37. Прогресивні гуманістичні ідеї П. Могили.
38. Принципи раціональної моралі І.Гізель.
39. Концепції Ф.Прокоповича. Морально-етична та релігійна проблематика
40. Соціальна концепція Г. Сковороди
41. Особливості соціально-філософського вчення та життєвої позиції Г. Сковороди.
42. Етичні погляди Г. Сковороди, які засновані на критиці соціальної нерівності.
43. Визначальні принципи філософського вчення.
44. Учення про дві натури. Учення про три світи.
45. Біблія як символічний світ. Біблійно-міфологічна символіка і герменевтика Г. Сковороди.
46. Самопізнання як богопізнання. Концепція природовідповідної праці. Філософія серця.
47. Місце філософії в досягненні щастя. Значення філософії Г.Сковороди в розвитку світоглядних та гуманістичних ідей в українській культурі.
48. Кирило-Мефодіївське товариство та основні соціальної і національної-визвольної ідеї
49. Соціально-економічні та духовно-культурні передумови формування національної ідеї.
50. Програмні документи «Статут та правила товариства». Ідеї самобутності українців. Соціальні та національні визвольні ідеї.
51. Світоглядно-культурне спрямування діяльності Кирило-Мефодіївського товариства: загальнослов'янська та українська ідея.

52. Погляди М. Костомаров на суспільство, історію та його «Книга буття українського народу».

53. Провідні ідей П. Куліша. «Дві російські народності». «Україноцентричність».

54. Творчість Т. Шевченка як «філософія трагедії» українського народу.

55. Вплив ідей Кирило-Мефодіївського товариства на формування світогляду й наукових інтересів О. Потебні (мова як ознака єдності народу і вираження національної свідомості).

56. Соціально-історичний зміст громадівського руху в Україні.

57. Основні ідеї соціальної філософії М. Драгоманова.

58. Просвітницьке спрямування і морально-етична проблематика соціальної філософії М. Драгоманова.

59. Історіософські ідей Т. Зіньківського.

60. Екзистенційно-художній характер філософських пошуків І. Франка.

61. Етико-антропологічне розуміння філософських проблем.

62. Проблема героя, особистості і народу. Ідея суспільного поступу.

63. Особливості соціально-економічної та духовної ситуації в Україні в перші десятиліття ХХ ст.

64. Іван Франко про завдання нової української молоді.

65. Науково-філософський ідеалізм Б. Кістяківського.

66. Соціологічні погляди Б. Кістяківського.

67. Проблема національного і політичного самовизначення України.

68. Антропокосмізм В. Вернадського. Суспільно-політична позиція В. Вернадського.

69. Історіософська концепція М. Грушевського.

70. Морально-етичні засади «конкордизму» В. Винниченка.

71. Особливості розвитку соціально-філософської думки на Закарпатті.

72. Суспільно-філософські погляди М. Андрелла.

73. А.Ф. Бачинський та його роль у становленні ідеології просвітництва.

74. Основний зміст філософських та правничих ідей у творах та університетських курсах П. Лодія.

75. Подолання бідності та соціального зла у просвітницьких позиціях І. Орлая.

76. Теоричні побудови М. Болудянського щодо відміни кріпосного права.

77. Погляди Гуци-Венеліна стосовно ролі народних мас в історії.

78. Деїстичні погляди В. Довговича та його громадська діяльність.

79. Дослідження М. Лучкая з питань соціально-економічного та культурного розвитку краю доби феодалізму.

80. Філософські погляди О. Духновича через призму соціально-етичної проблеми.

81. А. Волошин - ідея єдності русинів. Філософський аналіз суспільних явищ Ф. Потушняк.

82. Розвиток суспільно-філософської думки України в радянській і пострадянській період

83. Атеїстична й антинаціональна спрямованість марксистської філософії в СРСР.

84. Філософія як ідеологія й апологетика політичного режиму.

85. Згубна роль офіційної філософії в долі української культури та її діячів у 20-х – 30-х роках 20 ст.

86. Особливості функціонування і роль академічної (офіційної) філософії в Україні: боротьба з «українським буржуазним націоналізмом»; боротьба з «уніатською церквою»; критика «релігійного сектантства» та сіонізму; формування «нової спільноти – совєцький народ»; формування «комуністичного світогляду».

87. Марксистська філософська спадщина і переосмислення ролі філософії в українському суспільстві.

88. Філософія і проблема цілісності української культури. Формування нових філософських центрів в Україні.

89. Філософія і завдання формування української національної ідеї.

90. Роль філософії у формуванні громадянського суспільства.

8. МЕТОДИ НАВЧАННЯ ТА ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання знань студентів здійснюється відповідно до положень «Про організацію освітнього процесу в Державному вищому навчальному закладі «Ужгородський національний університет»» (пп. 5.2, 5.3), «Про порядок та методiku проведення семестрових (курсoвих) екзаменів і заліків в Ужгородському національному університеті» затверджених наказом ректора ДВНЗ «УжНУ» № 698/01-17 від 08.05.2015 р. та «Про оцінювання навчальних досягнень студентів ДВНЗ «УжНУ» за кредитно-модульною системою» затвердженого наказом ректора ДВНЗ «УжНУ» № 503/01-17 від 03.03.2015 р. (п.2.2).

Перевірка рівня навчальних досягнень студентів з дисципліни «Історія української соціально-філософської думки» здійснюється на основі результатів модульних та підсумкового (екзамен) контролів.

Для оцінювання знань студентів будуть використані наступні групи методів контролю:

Методи усного контролю (відповідь студента на окреме питання теми у індивідуальній та фронтальній формах та на екзамені; бесіда під час роз'яснення проблемного питання; захист презентації або реферату чи есе).

Письмовий контроль (виконання тестових завдань та індивідуальної роботи; поточна контрольна робота, модульна контрольна робота).

Модульний контроль складається з поточного контролю та модульного контрольного оцінювання. Упродовж кожного семестру проводяться два модульні контролі, обов'язкові для всіх студентів. Модульний контроль (МК) № 1 включає навчальний матеріал змістового модуля 1 (теми 1-7), а модульний контроль (МК) № 2 – навчальний матеріал змістового модуля 2 (теми 8-13).

Поточний контроль знань здійснюється за складовими: перевірка знань студента на практичних заняттях і контроль за виконанням індивідуальних завдань та самостійної роботи.

Формами та засобами контролю є:

- письмова контрольна робота (відповіді на питання лекційного курсу, вирішення завдань, вправ тощо);
- тестування знань студентів із певного модуля лекційного курсу;
- усне опитування;
- виступ на семінарських заняттях (із рефератом, доповіддю, у дискусії тощо);
- написання есе;
- аналіз першоджерел (філософських текстів);
- захист індивідуального завдання;
- виконання домашнього завдання;
- модульний контроль;
- екзамен.

Максимальна оцінка поточного контролю становить 50 балів.

Модульне контрольне оцінювання (МКО) проводиться в письмовій формі, у термін визначений розкладом. Завдання для МКО включає два теоретичні питання (кожне оцінюється max 15 балів) і 20 тестів (max 20 балів). Максимальна кількість балів за МКО – 50.

Сумарна кількість балів модульного контролю визначається як середнє арифметичне балів за два модулі і складає максимум 100.

Підсумковий контроль (екзамен) проводиться у відповідності до розкладу заліково-екзаменаційної сесії, в усній формі.

Підсумковий контроль проводиться за навчальним матеріалом, визначеним цією робочою навчальною програмою у повному обсязі.

Максимальна оцінка з підсумкового (семестрового) контролю становить 100 балів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	ОцінкаECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Андрущенко В.П. Історія соціальної філософії. підручник для студ. вищих навч. закл. / В.П. Андрущенко; М-во освіти України, Нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т вищої освіти АПН України. Київ: Тандем, 2000.
2. Артемюк Б. Філософські проблеми суспільного розвитку. К.: Абрис, 2008.
3. Афанасенко В.С., Горлач М.І., Данильян О.Г., Дзьобань О.П., Квіткін П.В. Соціальна філософія: підруч. для вищ. шк. – Х.: Прапор, 2007.
4. Белл Д. Настання постіндустріального суспільства // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. К.: Знання, 2009.
5. Боровський Я.Є. Світогляд давніх киян. К., 1992.
6. Бородій М.К. Данило Михайлович Велланський. К., 1992.
7. Бліхар В.С., Цимбалюк М.М., Гайворонюк Н.В., Левкулич В.В., Шандра Б.Б., Свищо В.Ю. Філософія : підручник / вид. 2-ге, перероб. та доп. Ужгород : Говерла, 2021. 440 с.
8. Винниченко В. Твори. К., 1989. Т. 1-2.
9. Вільчинський Ю. Олександр Потебня як філософ. Львів, 1995.
10. Вільчинський Ю. Розвиток філософської думки в Україні.: Текст лекцій: У 2-х ч.
11. Горський В.С., Кислюк К.В. Історія української філософії. Підручник. К.: Либідь, 2004
12. Горський В.С. Філософские идеи в культуре Киевской Руси XI – начала XII века. К., 1989.
13. Грабович Г. Шевченко як міфотворець. К., 1991.
14. Грабович Джордж. Шевченко, якого не знаємо // Сучасність. 1992.
15. Грабович Г. Гоголь і міф України. // Сучасність. 1994. № 9-10.
16. Драгоманов М. Чудацькі думки про українську національну справу // Історія філософії України. Хрестоматія: Навч. посібник / Упоряд. М.Ф. Тарасенко, М.Ю. Русин, А.К. Бичко та ін. К.: Либідь, 1993.
17. Довнар-Запольський М. Церква і духовенство в домонгольській Русі // Київська старовина. 1993. № 2.
18. Донцов Д. Дух нашої давнини. Дрогобич, 1991.
19. Донцов Д. Шевченко і Драгоманов // Дві літератури нашої доби. Львів, 1991.
20. Єлістратов С. Серце як онтологічна передумова пізнання дійсності // Філософська і соціологічна думка. 1995. № 1-2.
21. Єфремов С. Історія українського письменства (від початків до М. Костомарова). Мюнхен, 1989. Т.1.
22. Філософія української ідеї та європейський контекст. К., 1992.
23. Забужко О.С. 25. Забужко О.С. Шевченків міф України. К., 1997.
24. Іларіон. Слово про закон і благодать // Київська старовина. 1992.
25. Історія української філософії. Підручник. К.: Академвидав, 2008.
26. Історія філософії України. К., 1994.

27. Кирило-Мефодіївське товариство. К., 1990. Т. I–III. Кістяківський Б.О. Україна і Росія // Філософська і соціологічна думка. 1992. № 1-2.
28. Кашула І.Ю. Суспільно-філософська думка на Закарпатті кінця XVIII-середи́ні XIXст. Ужгород, 1993.
29. Кониський Г. Філософські твори. К., 1990. Т. 1-2. Костомаров М.І. Твори. У 2 т. К., 1990.
30. Костомаров М. Слов'янська міфологія. К., 1994.
31. Кіндратець О.М. Формування суспільства сталого розвитку: проблеми і перспективи. Запоріжжя: Видавництво ЗДІА, 2003.
32. Куліш П. Твори. У 2-х т. К., 1990.
33. Кульчицький О. Основи філософії і філософічних наук. Мюнхен – Львів, 1995.
34. Культура. Ідеологія. Особистість: Методолого-світогляд. аналіз. / Губерський Л., Андрущенко В., Михальченко М. 2-е вид. К.: Знання України, 2005. 580 с.
35. Липинський В. Листи до братів- хліборобів. Нью-Йорк, 1954.
36. Липинський В. Історико-політична спадщина та сучасна Україна. Київ-Філадельфія, 1994.
37. Лісовий В.С. Політика. Ідеологія. Культура. К., 1997.
38. ЛукМ.І. Ідея гуманітарної науковості в працях представників української академічної філософії. К., 1994.
39. Маланюк Є. Нариси з історії нашої культури. К., 1992.
40. Микитась В. Давньоукраїнські студенти і професори. К., 1994.
41. Мицько І.З. Острозька слов'яно-греко-латинська академія. К., 1990.
42. Нечуй-Левицький І. Світогляд українського народу. К., 1992.
43. Нічик В.М. Філософія в Київській братській школі // Філософська думка. 1988. № 2.
44. Огородник І.В., Огородник В.В. Історія філософської думки в Україні. К., 1999.
45. Пам'ятки братських шкіл на Україні (кінця XVII – поч. XVIII ст.). К., 1988.
46. Потебня О. Естетика і поетика слова. К., 1985.
47. Потебня А. Мысль и язык. К., 1993.
48. Потебня А.А. Слово и миф. М., 1989.
49. Пріцак О. Історіософія Михайла Грушевського// Грушевський М. Історія України – Руси. К., 1991. Т.1.
50. Прокопович Ф. Філософські твори: У 3-х т. К., 1979 1981.
51. Саух П.Ю. Україна на межі тисячоліть: трансформація духу і випробування національним буттям. Рівне: Волинські обереги, 2001.
52. Сковорода Г.С. Повне зібрання творів. К., 1983.
53. Сковорода Григорій. Дослідження, розвідки, матеріали. К., 1992.
54. Таран В.О., Зотов В.М., Резанова Н.О. Соціальна філософія: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2009.
55. Українські гуманісти епохи Відродження. К., 1995. Т. 1-2.
56. Ушкалов Л. Світ українського бароко. Харків, 1994.

57. Фізер І. Психолінгвістична теорія літератури Олександра Потебні. К., 1993.
58. Франко І. Зібрання творів. У 50 т. К., 1986.
59. Хвильовий М. Памфлети. Твори. У 2 т. К., 1991.
60. Хижняк З.І. Києво-Могилянська академія. К., 1991.
61. Чижевський Д. Нариси з історії філософії на Україні. К.: Орій, 1992.

Інтернет ресурси:

1. URL: www.filosof.com.ua/ бібліотека
2. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/philosophy/12997/>

Богдана ШАНДРА

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКОЇ ДУМКИ

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

(для студентів другого (магістерського) рівня за спеціальністю
033 «Філософія»)

Формат 60*84/16. Гарнітура Times New Roman
Зам. № 73. Ум.друк.арк. 2,56. Наклад 100 прим.

Редакційно-видавничий відділ ДВНЗ «УжНУ»
88000, м. Ужгород, вул. Заньковецької, 89
E-mail: dep-editors@uzhnu.edu.ua